

KƏND GƏNCLƏRİNİN ÇAĞDAŞ PEŞƏ SAHƏLƏRİNƏ İNTEQRASIYASI

ÇAĞDAŞ PEŞƏ SAHƏLƏRİ VƏ FRİLANS İŞ İMKANLARI

2024

ÇAĞDAŞ PEŞƏ SAHƏLƏRİ VƏ FRİLANS İŞ İMKANLARI

Araşdırma | Fərrux Rəhimli, Fəxrəddin Əli

Elmi və texniki redaktor, korrektor | Fərrux Rəhimli

Bu elektron kitabça "Gələcəyə Körpü" Gənclər İctimai Birliyinin həyata keçirdiyi "Kənd gənclərinin çağdaş peşə sahələrinə inteqrasiyası" layihəsi çərçivəsində hazırlanmışdır. Layihənin məqsədi kəndlərdə yaşayan gənclər üçün müasir peşə və frilans iş imkanları ilə bağlı məlumatlılığı təmin etmək və bu istiqamətdə elektron kitabça yaratmaqla gənclər arasında geniş şəkildə təbliğat aparmaqdır. Layihə Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyi tərəfindən gənclər təşkilatlarının fəaliyyətlərinin dəstəklənməsi məqsədi ilə 2024-cü il üzrə elan edilmiş qrant müsabiqəsinin qalib layihələrindəndir.

MÜNDƏRİCAT

Giriş	4
Rəqəmsal bacarıqlar	5
Çağdaş peşə sahələri	7
İş portfelinin yaradılması	11
Frilans iş imkanları	14
İnternet resursları	16

GİRİŞ

Ötən əsrin əvvəllərindən etibarən informatika və telekommunikasiya sahəsinin sürətli inkişafı ənənəvi iş sahələrində yeni yanaşmaları formalaşdırıb. Çağdaş dövrdə texnologiyanın inkişafı ilə əlaqədar iş sahələri sürətlə dəyişir və rəqəmsal peşə sahələrinə tələblər artır. Bu sahələrdən ən çox tələb olunan proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing kimi sahələr üçün həm “self-study” (öz-özünə öyrənmə) olaraq geniş imkanlar, həm də gəlirli karyera perspektivləri mövcuddur.

“Kənd gənclərinin çağdaş peşə sahələrinə inteqrasiyası” layihəsi çərçivəsində hazırlanmış bu elektron kitabçanın yayımlanmasında məqsəd kəndlərdə yaşayan gənclər üçün yeni növ peşə və frilans iş imkanları ilə bağlı məlumatlılığı təmin etmək, eyni zamanda bu istiqamətdə gənclər arasında geniş şəkildə təbliğat aparmaqdır. Kitabçada proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing sahələrinə başlamaq üçün lazım olan təməl biliklər, istifadə edilə biləcək alətlər və mövcud resurslar haqqında geniş məlumatlar yer alır. Frilans işləmə üsulu və effektiv iş portfeli yaratmaq, eyni zamanda faydalı resurslar haqqında məlumatlar da bu kitabda əhatəli şəkildə izah olunur.

Kitabçada qeyd olunan hər bir mövzu praktik iş təcrübəsinə əsaslanaraq hazırlanmışdır. Çağdaş texnoloji bacarıqların sürətli inkişaf etdiyi bir dövrdə hər gün yeni biliklər əldə etmək və trendləri izləmək rəqəmsal dövrdə uğur qazanmanın əsas prinsiplərindəndir. Bu elektron kitabçanın məhz bu yolda gənclərə bir bələdçi olacağını və karyeralarına töhvə verəcəyini ümid edirik.

RƏQƏMSAL BACARIQLAR

Müasir dövrdə rəqəmsal bacarıqlar, cəmiyyətin hər bir sahəsində uğur qazanmaq üçün zəruri bilik və vərdişlər toplusudur. Rəqəmsal bacarıqlar yalnız informasiya texnologiyaları sahəsində deyil, həm də təhsil, ticarət, elm, incəsənət, hətta gündəlik həyatımızın müxtəlif aspektlərində geniş istifadə olunur. Informasiya axınının sürətləndiyi və rəqabətin artdığı dövrdə rəqəmsal biliklər hər bir gənc üçün vacibdir. Aşağıda rəqəmsal bacarıqların əsas növləri təsvir olunmuşdur.

Əsas kompüter bacarıqları: kompüterdən gündəlik istifadə etməyi tələb edən bacarıqları əhatə edir. Buna mətn redaktorlarında yazı yazmaq, internetdə axtarış etmək, e-poçtdan düzgün istifadə və fayl idarəçiliyi kimi bacarıqlar daxildir.

Ofis proqramları üzrə bacarıqlar: "Microsoft Office" və ya "Google Docs" kimi proqram təminatlarından istifadə etməklə iş mühitinin bacarıqlarından biridir. Bu proqramlar vasitəsilə mətn sənədləri, cədvəllər və təqdimatlar hazırlamaq, məlumatları analiz etmək və s. əməliyyatlar yerinə yetirilir.

Kodlaşdırma və proqramlaşdırma bacarıqları: kompüter proqramları, mobil tətbiqlər, oyunlar, veb-saytlar və s. hazırlamaq

üçün mühüm bacarıqlardır.

İnformasiya təhlükəsizliyi və məxfilik bacarığı: fərdi məlumatların qorunması, şifrləmə üsulları, kibertəhlükəsizlik tədbirləri və s. kimi fəaliyyətləri icara etmək üçün lazım olan bacarıqlardır.

Sosial media istifadəsi bacarıqları: şəxslərin və müəssisələrin kommunikasiya yaratma, brendləşmə fəaliyyətləri üçün əsas vasitələrdən biridir. Sosial media alətlərindən istifadə etmək, analiz etmək, məzmun yaratmaq və reklam kampaniyaları təşkil etmək də bu bacarıqlara daxildir.

Məlumatların analizi bacarığı: biznes və elmi-tədqiqat sahələrində etibarlı mənbələrdən istifadə etməklə məlumatların təhlili və bu təhlilə uyğun kontent, strategiya qurulması üçün istifadə olunur. Bu sahədə "SQL", "Tableau" kimi alətlərdən istifadə olunaraq məlumatların analiz edilməsi və vizuallaşdırılması həyata keçirilir.

Rəqəmsal bacarıqlara sahib olmaq çağdaş dövrün bütün sahələrində - təhsil, iqtisadiyyat, səhiyyə və s. əsas tələblərdən birinə çevrilib.

ÇAĞDAŞ PEŞƏ SAHƏLƏRİ

Texnologiyanın həyatımızda geniş yer tutduğu dövrdə proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing kimi sahələr iş dünyasında önəmli mövqeyə sahibdir. Hər bir sahə özünəməxsus bacarıqlar və innovativ yanaşmalar tələb edir. Qeyd olunan hər üç sahənin spesifik proqram təminatı, fəaliyyət istiqaməti və karyera perspektivləri mövcuddur.

Proqramlaşdırma sahəsi

Proqramlaşdırma texnologiyaların əsasında dayanan peşə sahələrindən biridir. İnformasiya texnologiyaları sahəsindəki sürətli inkişaf proqramlaşdırma bacarıqlarına sahib kadrlara tələbi daha da artırır. Proqramlaşdırma sadəcə proqram təminatının hazırlanması ilə məhdudlaşmır, həm kompüter oyunları, mobil tətbiqlər, veb-saytlar və müxtəlif rəqəmsal xidmətlərin yaradılmasında da geniş istifadə olunur. Əsas proqramlaşdırma dilləri və istifadə təyinatları aşağıdakılardır.

"Python": məlumat analizi, elektron cihazın öz-özünə öyrənməsi və süni intellekt kimi sahələrdə geniş istifadə olunur. Kompaktlığı və güclü kitabxana dəstəyi ilə geniş yayılmışdır.

"JavaScript": veb-proqramlaşdırma sahəsinin inkişafında vacib dillərdəndir və veb-saytların interaktivliyini təmin edir. "JavaScript" proqramlaşdırma dili "frontend" (React, Angular) və "backend" (Node.js) tətbiq sahələrində istifadə olunur.

"Java" və "C#": korporativ tətbiqlər və oyun proqramlaşdırması sahələrində geniş yayılmış dillərdir. "Java" "Android" mobil əməliyyat sistemi üçün yaradılan tətbiqlərdə əsas dil, "C#" isə "Unity" platforması üzərində oyunların yaradılmasında əsas dil olaraq istifadə olunur.

Proqramlaşdırma bacarığına sahib şəxslərə həm yerli, həm də global əmək bazarında tələb yüksəkdir. Bu bacarığa sahib şəxslər böyük texnologiya şirkətləri, fərdi şəxslər və ya startaplar layihələri üçün frilans olaraq fəaliyyət göstərə bilərlər.

Qrafik dizayn sahəsi

Qrafik dizayn vizual məlumatları cəlbedici və anlaşılıq şəkildə təqdim edən yaradıcılıq sahəsidir. Rəqəmsal dünyada qrafik dizayn brendlərin vizual profilini yaratmaq, auditoriya ilə əlaqə qurmaq və mesajları effektiv şəkildə ötürmək üçün əhəmiyyətlidir. Əsas qrafik dizayn alətləri və istifadə təyinatları aşağıdakılardır.

"Adobe Photoshop" və "Adobe Illustrator": çap materialları, sosial media üçün posterlər və loqo dizaynı, həmçinin fotosəkil redaktəsi və illüstrasiyaların hazırlanmasında geniş istifadə olunur.

"Figma" və "Sketch": "UX/UI" dizayn sahələrində ən çox istifadə olunan qrafik redaktorlardandır. Bu redaktorlar interaktiv dizaynlar yaratmaq üçün istifadə edilir və əsasən veb-sayt və mobil tətbiq interfeyslərinin dizaynında tətbiq olunur.

"Canva": peşəkar qrafik dizaynerlərdən əlavə, dizayn sahəsinə yeni başlayanlar üçün optimal bir qrafik redaktordur. "Canva" sosial media posterləri və digər vizual materialların hazırlanmasında geniş istifadə olunur. "Canva" həm veb-sayt, həm mobil tətbiq

üzərindən, həm də kompüter programı olaraq istifadə oluna bilər.

Qrafik dizayn sahəsi ilə məşğul olan şəxslər yaradıcılıqlarını və texniki bilikləri birləşdirərək reklam agentlikləri, media qurumları, oyun və əyləncə sektorunda fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün xidmətlər təqdim edə bilərlər.

Rəqəmsal marketing sahəsi

Rəqəmsal marketing brendlərin internet mühitdə tanınması və potensial müştərilərə çatdırılması üçün istifadə olunan strategiyalar toplusudur. Bu sahə müəssislərin uğur əldə etməsində və internet sferasında tanınmasında böyük rol oynayır. Əsas rəqəmsal marketing strategiyaları və istifadə təyinatları aşağıdakılardır.

"SEO" (Search Engine Optimization): Axtarış Mühərriki Optimizasiyası veb-saytların axtarış sistemlərində ön sıralarda yer alması üçün istifadə olunan Rəqəmsal marketing strategiyasıdır. "SEO" üçün "Google Analytics", "Ahrefs" kimi alətlərdən fəal istifadə olunur.

SMM (Sosial Media Marketing): əsasən "Facebook", "Instagram", "TikTok" kimi sosial media platformalarında hədəf kütləsinə çatmaq üçün reklam və məzmun paylaşımının həyata keçirilməsi üçün istifadə olunan Rəqəmsal marketing strategiyasıdır. SMM üçün "Meta Business Suite", "Buffer", "Hootsuite" kimi alətlərdən fəal istifadə olunur.

E-poçt marketingi: müştərilərlə əlaqəni qorumaq və genişləndirmək, eyni zamanda məhsul və ya tədbir haqqında onları məlumatlandırmaq üçün geniş istifadə olunur. Əsasən "Mailchimp" və "ConvertKit" kimi alətlər E-poçt marketingi üçün yararlıdır.

Rəqəmsal marketing sahəsi üzrə fəaliyyət göstərən şəxslərin analitik düşüncə, məzmun yaratma və potensial müştərilərlə empatiya qurmaq kimi bacarıqlara malik olması onlar üçün ən böyük üstünlükdür. Əsasən reklam agentliklərində, e-ticarət platforma-

larında və ya şirkətlərin marketing şöələrində bu sahəyə tələb mövcuddur.

İŞ PORTFELİNİN YARADILMASI

Əsasən frilans iş üsulu ilə çalışanlar üçün fəaliyyəti geniş şəkildə əks etdirən portfelin olması vacibdir. Proqramçılar, qrafik dizaynerlər və rəqəmsal marketoloqlar üçün iş portfeli yalnız keçmiş təcrübələrin bir toplusu deyil, eyni zamanda bacarıqlarını və yaradıcılıqlarını potensial müştərilərə nümayiş etdirməyin effektiv üsuludur. Uğurlu portfel yaratmaq və onu doğru platformalarda yerləşdirmək peşəkar sahədə daha çox diqqət çəkməyə və iş təklifləri almağa kömək edə bilər.

İş portfelinin yaradılması üçün əsas mərhələlər aşağıdakılardır.

Məqsədi və auditoriyanı müəyyən etmək: iş portfeli yaratmağa başlamazdan əvvəl onun məqsədini və kimə yönəldildiyini müəyyən etmək vacibdir. Məsələn, proqramlaşdırma üzrə portfel hazırlayarkən hədəf auditoriya texniki detallara daha çox önəm verən müştərilər ola bilər. Qrafik dizayn portfeli isə daha çox yaradıcılığı və vizual bacarıqları vurğulamalıdır. Rəqəmsal marketing sahəsində isə strategiya və nəticələr əsas göstəricilər olur. Auditoriyanın gözləntilərini öncədən təyin etmək portfelin daha cəlbedici və məqsədəuyğun olmasına kömək edir.

Nümunə məhsulları seçmək və sıralamaq: iş portfelinə daxil ediləcək nümunə məhsullar diqqətlə seçilməlidir. Bacarıqları ən yaxşı formada göstərən və fərqli istiqamətləri əhatə edən nümunə məhsulların olması üstünlükdür. Nümunə məhsulları sıralayarkən onların müxtəlifliyi nəzərə alınmalıdır. Məsələn, qrafik dizaynda fərqli üslubları, rəqəmsal marketinqdə fərqli strategiyaları, proqramlaşdırma işə müxtəlif texnologiyaları vurğulamaq olar. Həmçinin hər bir nümunə məhsul haqqında qısa məlumat yazmaq və hansı proqram təminatından və ya alətdən istifadə edilməsini qeyd etmək faydalıdır.

İş portfelinin dizaynı: hər sahə üzrə iş portfelinin dizaynı fərqli olmalıdır. Proqramlaşdırma üçün kod nümunələri, "GitHub" layihə bağlantıları, tətbiq olunan proqramlaşdırma dillərinin siyahısı və nümunə məhsulun funksionallığı barədə məlumat qeyd etmək zəruridir. Qrafik dizayn üçün vizual bir görünüş yaradılmalı, peşəkar dizayn və yüksək keyfiyyətli təsvirlərdən istifadə edilməlidir. Portfelin dizaynının sadə və peşəkar görünməsi, diqqəti əsas dizaynlara çəkmək baxımından önəmlidir. Rəqəmsal marketinq strategiyalarının nümunələri, nəticələri, analitik göstəricilər və "SEO" məlumatları portfeldə qeyd oluna bilər.

İzahlı məlumat qeyd etmək: hər bir nümunə məhsulu təsvir etmək üçün qısa, lakin təsirli yazılar əlavə edilməlidir. İşin məqsədi, istifadə olunan alətlər və əldə olunan nəticələr haqqında məlumat vermək müştərilərin işin tərffüatlarını daha dolğun öyrənməsinə kömək edir.

İş portfelinin mütəmadi yenilənməsi: peşəkar inkişafın əks etdirilməsi üçün portfelin vaxtaşırı yenilənməsi vacibdir. Yeni nümunə məhsullar əlavə etmək, texniki bacarıqları və iş təcrübəsini daim göstərmək portfeli rəqabətə davamlı edir.

İş portfelinə yerləşdirmək üçün platformalar aşağıdakılardır.

"GitHub" və "GitLab": proqramlaşdırma sahəsi üzrə ən məşhur plat-

formalardır. Bu platformalarda kod nümunələri paylaşmaq, açıq mənbəli layihələr yaratmaq və kodlaşdırma bacarıqlarını nümayiş etdirmək mümkündür. Adətən müştərilər proqramçının "GitHub" hesabına daxil olaraq onların layihə kodlarını və "commit" tarixçəsini görə bilirlər. Bu da texniki bacarıqlara bağlı müştəriyə daha ətraflı məlumat verir.

"Behance" və "Dribbble": qrafik dizayn sahəsi üçün ən geniş yayılmış platformalardır. Burada dizaynerlər öz işlərini geniş bir auditoriya ilə paylaşa və digər dizaynerlərdən rəylər ala bilirlər. Hər iki platforma dizaynerlərin yaradıcılıqlarını və müxtəlif dizayn üslublarını nümayiş etdirmək üçün imkanlar yaradır.

"Linkedin": rəqəmsal marketing sahəsi üçün ən uyğun platformadır. Peşəkarlarla şəbəkə yaratmaq və iş portfelinə geniş auditoriya ilə paylaşmaq üçün bir çox imkanlar mövcuddur. Rəqəmsal marketoloqlar əsasən "Linkedin"də marketing strategiyalarını, məzmun yaratma bacarıqlarını və "SEO" nəticələrini əks etdirən işləri paylaşırlar.

Şəxsi veb-sayt: iş portfelinə nümayiş etdirməyin başqa bir üsulu da şəxsi veb-sayta sahib olmaqdır. "Wix", "WordPress" və ya "Squarespace" kimi platformalar asan yolla, xüsusi veb-proqramlaşdırma bacarığı tələb olunmadan şəxsi veb-sayt yaratmağa imkan yaradır.

İş portfelinin yaradılması və uyğun platformalarda yerləşdirilməsi, rəqabətli iş dünyasında bacarıqların nümayiş etdirilməsi və müştərilərin diqqətinin cəlb edilməsi baxımından təsirli vasitədir. Hər bir platforma özünəməxsus imkanlar təqdim etdiyi üçün məqsədlərə uyğun olanları təyin etməklə daha effektiv nəticələr əldə oluna bilər.

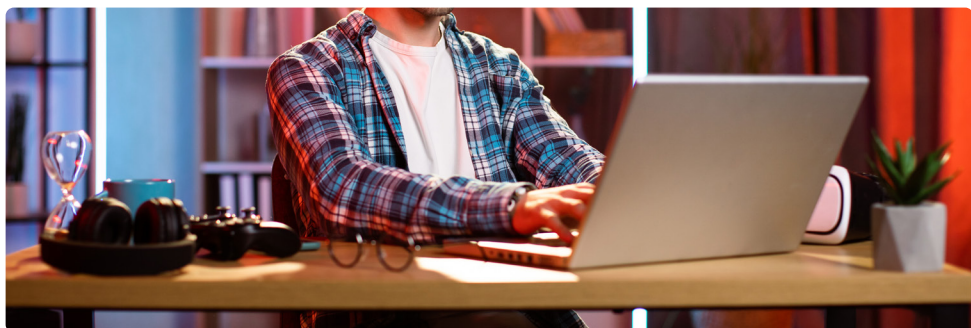
FRILANS İŞ İMKANLARI

Frilans iş modeli hər hansısa bir ofisdə yerləşmədən, gündəlik standart iş qrafiki olmadan, istənilən məkandan sərbəst iş qrafiki ilə müəyyən tapşırıqları yerinə yetirməklə icra olunur. Xüsusilə proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing sahələrində olan şəxslər bu model ilə çox sayda iş imkanları əldə edilər. Frilans iş imkanlarından yararlanmaq üçün doğru platforma seçmək vacibdir. Ən geniş yayılmış frilans iş imkanlarının olduğu platformalar aşağıdakılardır.

"Upwork" və "Fiverr": frilans iş bazarında ən məşhur platformalardan biridir. Burada fərqli sahələr üzrə müştərilər ilə birbaşa əlaqə yaratmaq mümkündür. "Upwork" və "Fiverr" proqramçılar, qrafik dizaynerlər və rəqəmsal marketoloqlar üçün geniş iş imkanları təqdim edir. İstifadəçilər müxtəlif nümunə məhsullar təqdim edə və müştərilərlə söhbət apara bilərlər.

"Freelancer": müxtəlif sahələr üzrə layihələr təklif edir və geniş bir auditoriyaya malikdir. "Freelancer" həm böyük, həm də kiçik büdcəli layihələri olan müştərilərlə çalışmaq üçün əlverişlidir.

"Toptal": daha çox yüksək səviyyəli, peşəkar və xüsusi biliklərə malik frilanserlər üçün nəzərdə tutulmuş bir platformadır. "Toptal" frilan-

serləri çox ciddi seçim prosesindən keçirir və yalnız yüksək keyfiyyətli iş təqdim edənləri platformaya qəbul edir. Bu da həm iş keyfiyyətinin, həm də ödənişlərin yüksək olmasına səbəb olur.

"PeoplePerHour": frilanserlər konkret saatlıq qiymətlərlə iş təklifləri yarada və ya müştərilərin təkliflərinə müraciət edə bilirlər. Xüsusilə qrafik dizaynerlər və rəqəmsal marketoloqlar üçün iş imkanları "PeoplePerHour"da geniş yayılmışdır.

"LinkedIn ProFinder": "LinkedIn" platformasında frilans iş axtaranlar üçün əlavə bir xidmətdir. Bu platforma vasitəsilə frilanserlər öz sahələrində müştəri təklifləri alır və xüsusi layihələr üzərində işləyə bilirlər.

Frilans iş imkanları, xüsusilə proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing sahələrində böyük potensiala malikdir. Müxtəlif platformalarda iş təcrübəsini inkişaf etdirmək, müştərilərlə geniş əlaqələr qurmaq və sərbəst iş qrafiki ilə gəlir əldə etmək üçün uyğun fərsətlər təqdim edir.

İNTERNET RESURLARI

Proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing sahələrini təkmilləşdirmək üçün internet üzərindən çox saylı resurslar əldə etmək mümkündür.

Proqramlaşdırma sahəsi üzrə internet resursları aşağıdakılardır.

"Codecademy": proqramlaşdırma sahəsini öyrənmək istəyənlər üçün uyğun platformadır. Burada "Python", "JavaScript", "HTML/CSS", "SQL" və digər geniş yayılmış proqramlaşdırma dillərini öyrənmək mümkündür. Platforma interaktiv dərslər və layihələr təqdim edir.

"freeCodeCamp": platforma tamamilə ödənişsizdir. Burada "HTML", "CSS", "JavaScript", "Node.js", "React" və digər proqramlaşdırma dillərini əhatə edən geniş kurslar təklif edilir.

"Stack Overflow": proqramçıların qarşılaşdıqları sualları müzakirə etmək, problemlərə həll tapmaq üçün ən geniş forumdur. Burada proqramlaşdırma dillərinə dair hər növ sualları cavab almaq mümkündür və çoxsaylı mövzularda faydalı məlumatlar əldə etmək olar.

Qrafik dizayn sahəsi üzrə internet resursları aşağıdakılardır.

"Behance" və "Dribbble": qrafik dizaynerlər üçün ən çox bilinen platformalardan biridir. Burada peşəkar dizaynerlər öz işlərini nümayiş etdirir və müxtəlif sahələrdəki ən son trendləri izləmək imkanı əldə edirlər.

"Pinterest": qrafik dizayn və digər yaradıcı sahələr üçün əsas ilham mənbəyidir. Dizaynerlər burada fərqli nümunələri, rəng paletlərini və dizayn trendlərini izləyə bilərlər.

Rəqəmsal marketing sahəsi üzrə internet resursları aşağıdakılardır.

"Google Digital Garage" və "HubSpot Academy": rəqəmsal marketingin əsas prinsiplərini öyrənmək üçün ödənişsiz kurslar təklif edir. Burada "SEO", e-ticarət, sosial media idarəçiliyi və digər mövzular da təlimlər əldə etmək mümkündür.

"Moz Blog": "SEO" üzrə öyrənməyə başlamaq və ya bilikləri təkmilləşdirmək istəyənlər üçün faydalı mənbədir.

"Hootsuite Academy": sosial media idarəçiliyi və analizləri üzrə təlimlər təklif edir. Platformada sosial media marketoloqları üçün sertifikat proqramları da mövcuddur.

"Udemy" və "Coursera": proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing sahələri də daxil olmaqla minlərlə video dərslərlə təqdim edir.

Proqramlaşdırma, qrafik dizayn və rəqəmsal marketing sahələrində inkişaf etmək üçün geniş çeşidli internet resursları mövcuddur. Bu resursların əksəriyyəti ödənişli, bir çoxu isə tamamilə ödənişsizdir. Xüsusilə **"YouTube" platformasında** tamamilə ödənişsiz minlərlə video dərslərlə hər kəs üçün əlçatandır.

Bu elektron kitabça Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyinin maliyyə dəstəyi ilə hazırlanmışdır. Kitabçanın məzmununa görə Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyi məsuliyyət daşımır.